

Tuula Malin

PUTININ PIHAPIIRISSÄ II

Venäjän
vaikuttamisoperaatioiden
välitilinpäätös

DOCENDO

Tuula Malin

PUTININ PIHAPIIRISSÄ II

Venäjän
vaikuttamisoperaatioiden
välitilinpäätös

*Päämääränä Venäjän imperiumi. Viholliskuvana länsi.
Vastapuolena Yhdysvallat, Nato ja Eurooppa.
Etulinjassa Suomi.*

DOCENDO

Ensimmäinen painos

© Tuula Malin ja Docendo 2025

Docendo on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä

Lönnrotinkatu 18 A, 00120 Helsinki

Kansi: Mainostoimisto Kalevantuli

Etukannen valokuva: Suomen Sotilas -arkisto

Taitto: Keski-Suomen Sivu Oy

ISBN 978-952-850-329-3

Painettu EU:ssa

Tuoteturvallisuusasioihin liittyvät tiedustelut:

tuotevastuu@docendo.fi

SISÄLLYS

Prologi	11
I KYLMÄN SODAN TOISINTO	21
1.1 Strategiana laajeneminen	24
1.2 Strategiasta operaatioiksi	29
1.2.1 Länsivastaista mielipiteenmuokkausta	37
1.2.2 Länsivastaisen hybridisodan nyrkki	40
1.3 Operaatioita Suomen puoleisella etupihalla	46
1.3.1 Suojelupoliisi maanpetosrikostutkinnan kohteena	49
1.3.2 Suomen sotilastiedustelu myrskynsilmissä	52
1.3.2.1 Toimittajat ja agentti	55
1.3.2.2 Kahden haaran rikoskokonaisuus	60
1.3.2.3 Toimittajat oikeuteen	63
1.3.2.4 Alafuzoff vankeuteen	68
1.3.2.5 Vieraan vallan vaikuttaja	74
1.3.3 Suomi oligarkkien pauloissa	83
1.3.3.1 Putinin pilotit	89
1.3.4 Suomi sabotaasien kohteena	105
1.3.4.1 Suomi, Nato ja DCA	107
1.3.4.2 Putinin pelikirja	114
1.3.4.3 Pelon psykologia	121
1.3.4.4 Presidentti sodan selvitysmiehenä	127

II KIINTEISTÖKAUPAT JA KAKSOISKANSALAIKUUS – HYBRIDISODAN KAKSI KIVIJALKAA	135
2.1 Maa- ja kiinteistökaupoilla Suomen selustaan	137
2.1.1 Hallintovalta hämmennyksen tilassa	140
2.1.2 Poliittista ristivetoa tonttikaupoista	143
2.1.3 Kenraalit Suomea suojaamassa	147
2.1.4 Sääntelystä luopuminen vakava virhearvio	152
2.1.4.1 Kaupat lupamenettelyn alle	153
2.1.4.2 Kauppa ja kieltäminen kiihtyvät	156
2.1.4.3 Kiellettyjen kauppojen kääntöpuoli	162
2.1.4.4 Lupamenettelystä täyskieltoon	164
2.1.4.5 Takaperoista ongelmanratkaisua	167
2.1.4.6 Venäjän omistusten takavarikot	170
2.1.5 Kerran myyty, ikuisesti menetetty	173
2.1.5.1 Sotilaskohteiden venäläiset	174
2.1.5.2 Saariston venäläiset	181
2.1.5.3 Saarijärven venäläiset	190
2.1.5.4 Venäläiset rajalla ja radoilla	195
2.1.5.5 Venäläiset lähetystöjen naapurissa	201
2.1.5.6 Blinettä ja kaviaaria hometehtaassa	206
2.1.5.7 Teboil venäläinen kontrollikeino	208
2.1.5.8 Venäläiskauppojen monumentti	216
2.1.6 Datakeskukset ja tuulipuistot	222
2.2 Maahanmuutolla Suomen selustaan	227
2.2.1 Aseina uinuvat solut ja viides kolonna	232
2.2.2 Aseina kansalaisuus ja henkilöllisyys	234
2.2.3 Aseina venäläisvähemmistö ja ulkovenäläiset	237
2.2.4 Oikeusvaltio hyvinvoinnin raunioilla	241

III ETUPIIRIVALTIO ETULINJASSA	243
3.1 Sodan esipuhe	243
3.2 Sodan kylmät kasvot	246
3.2.1 Ohjukset taivaalle	248
3.2.2 Itämeri sodan laajenemisen näyttämönä	252
3.2.2.1 Varjolaivat ja ajelehtivat tankkerit	255
3.2.2.2 Kaapelit, ankkurit ja attribuutio	260
3.2.2.3 Sota Suomen porstuassa	272
3.3 Sotapuhe voimistuu Euroopassa	277
3.3.1 Hyökkäyssodan uusi asetelma	280
3.3.2 Suomi sodan kynnyksellä	283
3.3.3 Maailmansodan äärellä	291
3.3.4 Kolmen lukon sotasuojaus	298
3.4 Uusi maailmanjärjestys muotoutuu	301
3.4.1 Trump rauhan ohjaksissa	303
3.4.1.1 Trump ja Putin	310
3.4.2 Mineraaleissa ratkaisun avain	313
3.4.3 Rauhanponnistelut vastatulessa	317
3.5 Viholliskuvaksi Eurooppa	322
IV JOURNALISTISEN KENTTÄKEIKAN VÄLITILINPÄÄTÖS	327
4.1 Suomen puolella Suomea vastaan	331
4.1.1 Poliittinen valta ja vallan vahtikoira	333
4.1.1.1 Presidentit median mikromanagereina	334
4.1.2 Venäläisen maailman suomalaislähettilä	338
4.2 Toimittajan kiirastuli	342
4.2.1 Journalismin hinta	345
4.2.1.1 Ulos Ylestä	345
4.3 Marginaalista valtion viralliseksi totuudeksi	358
Epilogi	367

”Kasakka ottaa sen, mikä on huonosti kiinni.”

Venäläinen sananlasku

PROLOGI

Kädessäsi oleva teos on kirjasarjan toinen osa. Journalistinen tutkimusmatka jatkuu välitilinpäätöksen merkeissä vuodesta 2020 vuoteen 2025.

Vuonna 2020 julkaistun *Putinin pihapiirin* ensimmäisessä osassa kokosin yksiin kansiin tutkivana toimittajana tavoittamani tiedot Venäjän suurvaltapolitiikan mukaisista etupiiriin paaluttamisoperaatioista Suomessa Putinin valtakaudella vuosina 2000–2020. Kirjoitin Venäjän Suomea sitouttavasta etupiiripolitiikasta ja Suomesta Venäjän puskurivaltiona. Kerroin Putinin hallinnon pyrkimyksistä paaluttaa Suomea hybridioperaatioiden avulla vipuvarreksi kiistoihin Yhdysvaltain johtaman Naton kanssa.

Kirjasarjan toinen osa tarkentaa kuvaa Venäjän strategiaan ja operatiiviseen toimintaan Putinin valtakaudella 2000-luvulla. Vedenjakajaksi nousee Ukrainan sodan syttyminen helmikuussa 2022. Hyökkäyksen jälkeen suhtautuminen Venäjän vaikuttamisoperaatioihin on muuttunut. Venäjän hybridioperaatiot ovat nyt puheenaiheena yhteiskunnan kaikilla tasoilla.

Kirjasarjan ensimmäisen osan ulostulon jälkeen ulko- ja turvallisuuspoliittinen tilanne on muuttunut merkittäväällä tavalla. On tapahtunut huimia käännöksiä Ukrainan hyökkäyssodasta Suomen Nato-jäsenyyteen, Venäjän ja Yhdysvaltain lähentymiseen ja uuden maailmanjärjestyksen syntyyn. Suomesta on tullut paitsi Naton jäsen myös Yhdysvaltain DCA-kumppani ja Venäjän vihamielisyyksien avoin kohde. Venäjälle Suomi on vihollinen muiden läntisten valtioiden tavoin. Putin paikantaa Suomen Venäjän olemassaoloa uhkaavaksi läntiseksi vihollisvaltioksi. Uhittelu ydinaseilla koskee myös Suomea.

Venäjän tunkeutumisesta Ukrainaan tuli vedenjakaja monessa asiassa, ei vähiten hybridioperaatioiden maailmassa. Vuodet 2000–2025 voi jakaa Venäjän vaikuttamisoperaatioihin asennoitumisen

osalta kolmeen ajanjaksoon: aikaan ennen Krimin valtausta, ajanjaksoon Krimin valtauksen ja Ukrainan hyökkäyssodan syttymisen välillä sekä aikaan Ukrainan sodan syttymisen jälkeen.

Ennen Krimin valtausta Suomessa torjuttiin kiivaasti keskustelua Venäjän etupiireistä. Itänaapurin suojavyöhykettä vahvistavat hybridioperaatiot kuitattiin valtionhallinnossa kepein perustein salaliittoteorianaa, puskuria paaluttaneet maa- ja kiinteistökaupat russofobiana ja patrioottisena vihapuheena. Natsikorttiakin käytettiin, uutisoinnista poimittiin rasismien piirteitä.

Suomen valtiojohtossa ei haluttu kohdata avoimesti totuutta Suomen paikasta Venäjän etupiirissä. Valtaeliitin mielestä kylmän sodan ajalta tutut painotukset oli saateltu ikiuneen, suurvallat eivät suojaaneet valtapiiriään puskurialuein. Suomessa varottiin myös venäläistä vihaa. Ei saanut ärsyttää eikä suututtaa. Itänaapurin ilkeyksien ohittaminen, alamaisuus ja mielistely koettiin turvaa tuottaviksi toimintatavoiksi suhteessa Venäjään. Kansalaisia pidettiin pimennossa vastakainasettelun välttämiseksi. Piti varoa lietsomasta pelkoa ja paniikkia. Kansalaispaniikin nostattamisen tuomitsemiskynnys oli matala.

Krim avasi Suomen hallintovallan toisen silmän. Helmikuun 2014 jälkeen kylmän sodan aikakautta henkivästä hybridioperaatioiden maailmasta kyettiin keskustelemaan järkevämpään sävyyn. Leimakirveitä käytettiin, mutta niiden voima oli vähäisempi. Edelleenkin Suomessa puhuttiin mieluummin muiden maiden ongelmista Venäjän kanssa. Pahuudet omalla maalla olivat monille vallanpitäjille edelleen arka asia. Selviytymisstrategiana oli osatotuus suomettuneen Suomen hengessä.

Totaalinen muutos suhtautumisessa Venäjän vaikuttamisoperaatioihin tapahtui Suomessa vasta kahdeksan vuotta Krimin valtauksen jälkeen. Yli 20 vuotta Venäjän puuhastelua omalla tontillaan hyssytellyt valtiojohto toisteli tyrmistystään, kun Venäjän joukot vyöryivät miehitysmielellä Ukrainan valtiorajojen yli helmikuussa 2022. Suomen tasavallan presidentti Sauli Niinistö puki sanoiksi sen, mikä olisi pitänyt todeta ääneen jo monta vuotta aikaisemmin. ”Naamiot on riisuttu, vain sodan kylmät kasvot näkyvät.”

Hiljentämisen halu päättyi kertaheitolla. Valtiovalta ei halunnut enää silotella julkista puhetta Venäjän etupiiripolitiikasta ja Suomen

paikasta Venäjän etupiirissä. Suomen suunta muuttui aidosti. Venäjän hyökkäys toisen suvereenin valtion alueelle tuomittiin jyrkästi läpi koko puoluekentän oikealta vasemmalle. Venäjän todettiin marssineen Ukrainaan vastoin kansainvälisen oikeuden ja YK:n peruskirjan säädöksiä. Julkisuuteen tuotettiin julkilausuma, jonka mukaan Putinin hallinnon itsevaltainen toiminta loukkasi vakavalla tavalla Ukrainan itsemääräämisoikeutta ja alueellista koskemattomuutta.

Suomessa on arvosteltu huomattavan paljon presidentti Tarja Halosen halua miellyttää Venäjän valtiojohtoa isänmaan suvereniteetin kustannuksella. Vähemmälle huomiolle on jäänyt Sauli Niinistön pokkurointi Putinin jalkojen juuressa. Suomea vuosina 2000–2012 johdaneen demaritaustaisen presidentin Tarja Halosen ja vuosina 2012–2024 vetovastuussa olleen kokoomustaustaisen Sauli Niinistön linjat ovat olleet ideologisista nyanssieroista huolimatta yhdenmukaiset Venäjän suuntaan.

Suomen valtiojohto seurasi yli kahdenkymmenen vuoden ajan katseellaan hiljaa sivusta Putinin hallinnon etupiiripoliittisia operaatioita Suomen maaperällä. Seurattiin, ei puututtu, estetty ja pidetty kiinni omasta, kuten presidentti Niinistö itse usein julkisesti toivoi. Valtakunnallisen maanpuolustuskurssin avajaisissa marraskuussa 2014 Suomen puolustusvoimien ylipäällikkö, tasavallan presidentti Sauli Niinistö kehotti suomalaisia kantamaan yhdessä vastuuta kansakunnan turvallisuudesta. Otteen omasta maasta olisi oltava luja, koska kasakka ottaisi sen, mikä on huonosti kiinni.

Valtion suvereniteetti kiinnosti Suomen valtiojohtoa puheiden, ei tekojen tasolla. Suomi oli yhä suomettunut ja kahden vuosikymmenen ajan tekojen tasolla kykenemätön puuttumaan siihen kansallisen edun vastaiseen toimintaan, jota Putinin hallinto toteutti Suomen maaperällä. Venäjän omavaltaista toimintaa tyydyttiin tarkkailemaan konfliktien pelossa hyssyttellen vuodesta toiseen. Omanarvontuntoinen reviiriajattelu typistyi suomettuneeksi siilipuolustukseksi, jossa viestintuoja upotettiin ennemmin kuin käytiin käsiksi itse ongelmaan omaa tonttia suojaavalla tavalla. Toisinkin olisi voinut olla. Olisi voitu osoittaa omanarvontuntoa. Puhua suoraan. Näyttää perälautaa. Tarjota vastavoimaa hymistelyn sijaan.

Presidentti Niinistö profiloitui julkisuudessa kansakuntaa herättelevänä unilukkarina ja Venäjän aikeita ymmärtävänä Putin-kuiskaajana. Tosiassiallisesti Niinistö toteutti työssään lähes kahdentoista vuoden ajan suomettunutta selkärangattomuuden strategiaa, joka perustui idän ja lännen välissä pokkurointiin sekä pyrkimykseen pimitää tosiassialliset tilannekuvat kansalaisilta. Tästä poliittisesta toimintamallista nousi myös presidentti Niinistön näky, jonka mukaan suomalaisen ei ollut tarpeen tietää venäläisten hybridioperaatioista Suomessa. Presidentti koki parhaaksi piilotella suomalaisilta Venäjän systemaattista etupiirialueen paalutusta Suomen maaperällä. Niinistö uskoi, että sivusta seuraamalla ja odottamalla Putin paljastaisi itse itsensä. Näin toimiessaan presidentti jätti Suomen itsenäisyyden ja kansallisen turvallisuuden automaattiohjaukseen, tuuliajolle jopa.

Nöyrä naapuruus Putinin Venäjän kanssa oli Suomen turvallisuuspolitiikan ohjenuorana aina Ukrainan hyökkäyssotaan saakka. Kaksilla rattaila ajelu, lännen liehittely ja idän mielistely jatkuivat vielä Krimin valtauksen jälkeen. Hallintovallan rohkeus ei näinkään selkeän näytön hetkellä riittänyt uuteen kurssiin ja selkeään suunnanmuutokseen. Suomen valtiojohto kompasteli hyökkäyssodan syttymiseen saakka tosiassialliselle tilannekuvalle sokeassa uskossaan ja naiivissa luottamuksessaan Putinin hallinnon lämpimiin tunteisiin ja hyvyyteen Suomea kohtaan. Luotettiin mielistelyn voimaan ja sopuisan naapuruuden tuottamiin erillisetuihin syvenevistä läntisistä sitoumuksista huolimatta.

Suurvaltojen etupiiripolitiikka avautui hitaimpienkin ymmärrykseen viimeistään keväällä 2025, kun Putin ja Trump repivät rajusti auki toisen maailmansodan jälkeen muotoutunutta maailmanjärjestystä. Venäjän imperialistiset tavoitteet olivat avoimina kaikkien edessä. Oli mahdotonta enää kiistää totuutta läntistä maailmaa vihaavasta Putinin hallinnosta. Venäjästä, jolle demokratia, arvoliberaali elämäntapa ja vapauden arvot olivat halveksuttavia heikkouden merkkejä.

Sodan kylmät kasvot ovat nyt paljastuneet pienimpiäkin piirteitä myöten koko kansakunnalle. Kulissit ovat kaatuneet ryminällä. Enää ei tarvitse, eikä edes voi peitellä Putinin hallinnon tekemisiä. Venäjän hybridioperaatioista on tullut pohjamutia myöten julkista. Jokainen Venäjän toimenpide, teko ja askel nousevat otsikoihin medioissa

Suomessa ja Euroopassa. Venäjään liittyvät uutiset koukuttavat yleisöä päivästä toiseen kaikkialla läntisessä maailmassa.

Suomen valtiojohto ei enää peittele Putinin hallinnon pahuuksia. Ex-presidentti Niinistökin on kääntänyt näkyvästi selkensä Putinille ja ryhtynyt Kremlin juonien selittäjäksi Euroopan unionissa. Niinistö ei hyssyttele, hän julistaa asiantuntijaroolissa muulle Euroopalle ymmärrystään Venäjän hybridioperaatioista. Takkinsa kääntänyt ex-presidentti on saanut Euroopan komissiolta sodan selvitysmiehen tehtävän. Hän luotsaa muita EU:n maita syvemmälle Venäjän tavoitteiden ymmärtämisessä ja niihin varautumisessa. Niinistö puhuu vastavoiman puolesta. Heikkouden vuodet ovat takana. Euroopan ja Suomen on osoitettava voimaa ja vahvuutta Venäjälle. Suomen entinen presidentti painottaa sotaa realistisena uhkana, johon unionin on varauduttava nopealla aikataululla. On vahvistettava suorituskykyä, kasvatettava kalustoa ja valmennettava ihmismielet sodan kauheuksiin.

Helmikuussa 2025 läntisen Euroopan johtajat kokoontuvat kunnioittamaan sodan uhreja Kiovaan. Muistotilaisuudessa Suomea edustaa Niinistön seuraaja, kokoomuslainen kosmopoliitti, presidentti Alexander Stubb. Suomen tasavallan presidentti kiteyttää puheessaan valtiollisen olemassaolon kolme kriteeriä. Valtion olemassaolo perustuu itsenäisyyteen, riippumattomuuteen ja alueelliseen koskemattomuuteen. Ilman näitä kolmea ei voida puhua itsenäisestä valtiosta.

Itsenäisyys, riippumattomuus ja oikeus alueelliseen koskemattomuuteen ovat ohjanneet myös omaa työtäni. On kulunut yli kaksikymmentä vuotta siitä, kun aloitin Venäjän suurvalta-asemaa varmistelevien vaikuttamisoperaatioiden jäljittämisen Suomen maaperällä. Tuhansien kilometrien kenttäkeikka tuotti tietoa, jonka Suomen valtiojohto halusi piilottaa kansalaisilta.

Putinin pihapiirissä -kirjasarja on syntynyt kokonaisuudessaan journalistisen tiedonhankinnan ja kenttätöiden pohjalta. Pääjuonen ja ydinsisällön ohella avaan myös journalistisen kenttäprojektin seurannaisvaikutuksia journalistin omalle uralle ja elämälle.

Tein työtäni ajassa, jolloin Venäjän etupiiritoimista ja hybridioperaatioista ei haluttu puhua julkisuudessa. Ilmiötä ei tunnustettu, ja jos tunnustettiin, ulkopoliittiset syyt estivät avoimuuden kokonaiskuvan

suhteen. Sain aluksi tukea, mutta poliittisen paineen alla tuki hiipui. Työtäni leimattiin arvottomaksi vihjailemalla heikosta näytöstä ja epäilyttävistä lähteistä. En osannut olla huolissani, olihan totuus puolellani ja työni tuottama tieto turvanani.

Vuodet 2000–2014 olivat ahdasta aikaa toimittajalle, joka seurasi ulko- ja turvallisuuspoliittisesta näkökulmasta Suomen suhdetta Venäjään. Russofobin leima oli herkässä. Olin salaliittoteoreetikko, vale- ja vihapuhuja uutisoidessani maa- ja kiinteistökaupoista, huoltokiistoista sekä maahanmuutosta osana Venäjän hybridi vaikuttamista Suomessa. Kuiskuteltiin näytön puutteesta ja satuilusta, väitettiin toimittajan keksivän aiheita ja sepittävän haastatteluja. Koulutus ja kokemus olivat vähäistä valuuttaa, kun leimakirves löi lyötyä. Kolmenkymmenen vuoden journalistista työuraa jyrättiin arvottomaksi joukkovoimin. Maisterin tutkintoani jouduin todistelemaan leimatuin asiakirjoin. Onneksi kentältä löytyi todistusvoimaa, lukuisia samoilla luennoilla yliopistossa istuneita kollegoita.

Työtäni arvosteltiin lähteiden käytöstä. Tuottamani tieto yritettiin tehdä merkityksettömäksi vihjailemalla lähteistä, jotka eivät kestäneet päivänvaloa. Toki kerron toimittajana mieluummin lähteeni kuin salaan ne. Lähdesuoja on kuitenkin toimittajan työkalupakin tehokkaimpia luvallisia työkaluja. Lähdesuojaa on sallittua käyttää, kun muiden välineiden voima hiipuu. On erikoista, että samaa työkalua suvereenisti omassa työssään käyttävät kollegani olivat äänekkäimmin vaatimassa lähdesuojan murtamista tilanteessa, jossa lähteeni olisivat hyvin todennäköisesti joutuneet samanlaisen diskriminaation kohteiksi kuin itse jouduin.

Attribuutio eli syyllisten aukottoman osoittamisen vaikeus kuuluu hybridioperaatioiden luonteeseen. Se, että uutisointiani kyseenalaistettiin moittimalla lähteitä ja näyttöä, ei ollut syy lopettaa kaivamista. Signaaleja oli runsaasti, ja heikkoinakin ne muodostivat yhdessä kokonaisuuden, jota en voinut ohittaa olankohautuksella. Systematiikka tuli vuosi vuodelta näkyvämmiin esiin.

Kriitikoiden on hyvä ymmärtää ajallinen kehys. Aika oli tuolloin toinen. Enää toimittajien ei tarvitse maanitella asiantuntijoita tietolähteikseen viimeisenä oljenkortenaan anonymiteetti ja lähdesuoja.

Nyt haastateltavia riittää kameran ja mikrofonin eteen ruuhkaksi saakka. Piilottelun sijaan tutkijat ja muut asiantuntijat kilpailevat medianäkyvyydestä Venäjää koskevassa uutisoinnissa. Jokainen haluaa osoittaa julkisesti omaa osaamistaan Putinin hallinnon harjoittamien hybridiopeeraatioiden suhteen. Vuosina 2007–2014 tilanne oli kokonaan toinen.

Lähdesuojan murtotarpeen perään riekkuneet tahot ryhtyivät kiskuttelemaan epätotuuksia elämästäni ja yhteistyöstäni epämääräisten venäläismielisten tietolähteiden kanssa. Jälkimmäinen väite oli paitsi tuulesta temmattu, myös kohtalokas työlleni ja toimeentulolleni.

Menetin työpaikkani lynkkaukseen vertautuvan operaation lopputulena kesäkuussa 2018. Jouduin todistamaan omakohtaisesti valtiollisen Yleisradion politisoituneiden prosessien myrkyllisyyden tilanteessa, jossa journalismille ja yleisölleen uskollinen toimittaja tuottaa julkisuuteen tietoa, jonka sisältö ja sävy eivät istu valtaapitävien äänenpainoihin. Ei ole mitätön asia vetää taloudellinen turva kanssaihmissen jalkojen alta kertalaakista keksityin perustein tilanteessa, jossa kohde on vastuussa alaikäisten arjesta ja elannosta. Tuosta hetkestä saakka elämäni on ollut arkista selviytymistaistelua omaa arvoaan ja asemaansa suojelevia poliittisia voimia vastaan.

Olen juurtunut journalistiseen vapauteen. En tunnistanut valtiosensuuria ennen kun jouduin itse sen kohteeksi. Jälkikäteen ajatellen olisin voinut olla enemmän hereillä itseni suhteen. Tiedostaa, että yhden toimittajan syrjään siirtäminen on helppoa, eikä se lopulta jaksa kiinnostaa ketään. Toisaalta, tuskin parempi ymmärrys kaltevalle pinnalle siirtymisestä olisi sekään saanut minua pysähtymään. Vaikeneminen ei sovi journalismiin. Toimittajana minulle on selvää, että hankkimani tieto velvoittaa sen julkaisemiseen. Olen journalistina velvollinen saattamaan hallussani olevat havainnot yleisön saataville.

Kysymättä kampaaminen ei todista hyvää suomalaisesta parlamentarismista ja tavasta toteuttaa länsimaisten demokratioiden omaksu-
maa vallanjako-oppia. Medialla ja journalismilla on paikkansa vallankäyttöä valvovana ja siten demokratian toteutumista tukevana neljäntenä valtiomahtina. Sananvapautta työssään toteuttavaan toimittajaan kohdistettu halveksunta, toimeentulomahdollisuuksien epääminen ja

journalistisen työn arvottomaksi tekeminen viittaavat pikemmin totalitarismiin. Kun puhumme Venäjästä ja Kiinasta totalitaarisina valtioina, meidän on hyvä tarkastella myös omia toimintatapojamme Suomessa.

Olen sydämeltäni journalisti. Ammatti-identiteettini on pysynyt vahvana, vaikka taloudellinen väkivalta on heikentänyt mahdollisuuksiani harjoittaa ammattiani ja hankkia elantoa työllä, johon Suomi minut koulutti. Journalistisen koulutuksen ja pitkän työurani aikana ennätin juurtua länsimaiseen journalismiin, sananvapauteen ja yleisön palvelemisen eetokseen siinä määrin syvään, etten luovuta helposti. Taivun, mutta katkeamista vastaan taistelen viimeiseen saakka.

Kun palkkatyöni oli viety ja perheeni taloudellinen toimeentulo asetettu ahdinkoon, päätin luovuttamisen sijaan taistella vastaan. Käärin hihani ja kaivoin esiin julkisuudelta piilotettua tuotantoani. En halunnut, että valtiojohdon sapluunaan sopimattoman journalistin vaihtaminen onnistuisi niin helposti kuin hallinnossa haluttiin. Onnistuin pitämään näkyvillä tekemääni työtä, vaikka sitä ajettiin alas monilta alustoilta. Putinin hallinnon etupiiritoimista Suomessa ei haluttu jättää näkyvää jälkeä tahraamaan tuona ajanjaksona poliittisissa valta-asemissa olleiden vaikuttajien mainetta ja uraa. Ajan henki vaati muutosta. Oli mahdollista, että leväperäisyys ja hyssyttely kostautuisivat. Asemiin päässeet halusivat myös pysyä niissä. Maineella on arvonsa. Ja rahalla.

Pidin toimittamiani Putinin hallinnon hybridioperaatioita käsitteitä sisältöjä saatavilla tilanteistani huolestuneiden kollegoiden ja kanssaihmisten avustuksella. Nostimme juttujani päivänvaloon sosiaalisessa mediassa, jätimme niitä esille verkon eri alustoille. Jossakin vaiheessa tukijani ottivat yhteyttä valtakammareissa viihtyviin päätoimittajiin ja esittivät kritiikkiä journalistiselle ammattikunnalle epätyypillisestä tavasta piilottaa kollegan tekemä työ ja saattaa se myöhemmin uudelleen julkisuuteen uniikkina löytönä ja tuoreena uutisena toisen toimittajan nimissä. Räikeimmillään uusi kirjoittaja kopioi vuosia aikaisemmin toimittamiani, samassa mediassa piiloon painettuja artikkeleita muutamin muutoksin ilman minkäänlaista viittausta alkupepärislähteeseen. Oli kuljettu jalanjäljissäni ja rakennettu uudet artikkelit kuin entisiä ei olisikaan.

Juttujeni uudelleen kirjoittaminen oli systemaattista. Se oli paitsi epäeettistä myös toimitusten ulkopuolelta ohjattua. Journalistiselle yhteisölle ja journalismille epätyypillisiä toimintatapoja on mahdoton selittää ilman poliittista viitekehystä. Vastuuvuoronsa heikosti hoitanut hallinto pyrki häivyttämään oman tekemättömyytensä jälkiä tilanteessa, jossa piilottelu ei enää ollut mahdollista. Venäjä oli paljastanut kasvonsa kaikille. Vastuunpakoilun ja asemien varmistelun yhtälössä yksittäinen toimittaja on mitätön tekijä.

Toimituksen ulkopuolelle luovutettu vaikutusvalta on vakavassa ristiriidassa länsimaisen riippumattoman journalistisen perinteen kanssa. Vastuuvuoroaan heikosti hoitaneet päättäjät valjastivat viiteryhmineen journalismin palvelemaan poliittisia valtaintressejä. Ajatuksena oli häivyttää valtiokoneistolle epäedullinen ensimmäinen kierros ja jättää julkinen jälki ainoastaan toisen kierroksen uusista nostoista. Näin historiankirjoitus kertoisi menestystarinaa päättäväisyyttä ja vastavoimaa Venäjän suuntaan osoittaneista Suomen vahvoista ja rohkeista johtajista.

Tätä kirjoittaessani kesällä 2025 itänaapurimme isännän, Vladimir Vladimirovitš Putinin valtakausi käy kolmatta vuosikymmentä. Venäjän hyökkäyksestä käynnistynyt sota jauhaa Ukrainassa jo neljättä vuotta. Sotatoimet ovat levinneet myös hyökkääjän omalle maalle. Yhdysvalloissa valta on siirtynyt arvaamattomana pidetylle Donald Trumpille, miehelle, jonka yhteydet Putiniin ovat Pandoran lipas. Paljon pelätään, vähemmän todella tiedetään.

Tilanne Suomessa, Euroopassa ja koko maailmassa on muuttunut hyytävään suuntaan. Euroopan yllä leijuu sodan eskalaation uhka. Maailma on ajautumassa kohti suurta sotilaallista selkkausta. Olemme siirtymässä sotien aikakauteen. Kolmas maailmansota on lähempänä kuin koskaan.

On välitilinpäätöksen aika. Kiitos kun kuljet kanssani.

Suomessa kesällä 2025.

– Tuula Malin

I

KYLMÄN SODAN TOISINTO

Kylmän sodan toisinto asettui varjoksi Suomen ja koko läntisen Euroopan ylle vuosituhaten vaihteessa. Se on varjostanut Eurooppaa Putinin valtakauden alusta saakka.

Samaan aikaan kun läntisessä Euroopassa uskottiin Venäjän demokratisoitumiseen, suunta Venäjän valtiorajojen sisäpuolella oli päinvastainen. Putinin hallinto halveksi demokratiaa, läntistä maailmankuvaa ja elämäntapaa. Kreml kuljetti Venäjää vakain askelin totalitarismia kohti.

Vuonna 2005 Putin julisti Moskovasta, kuinka Neuvostoliiton hajoaminen oli merkittävin geopoliittinen katastrofi maailmassa. Suomen sokeutta itänaapurin suhteen todistaa presidentti Tarja Halosen lokakuussa 2005 Yleisradiolle antama haastattelu, jossa presidentti paheksui suomalaisiin juurtunutta iکیaikaista Venäjän pelkoa, joka esti kansalaisia katsomasta naapurina luottamuksen hengessä. Presidentti Halonen alleviivasi, ettei Suomen naapurina ollut enää Neuvostoliitto tai tsaarin Venäjä. Presidentin mukaan Suomi ja Venäjä jakoivat samat ideologiset päämäärät, kuten demokratian, ihmisoikeudet, oikeusvaltion ja hyvän hallintokulttuurin.

Vuonna 2007 Kreml perusti valtiollisen organisaation, joka ryhtyi levittämään ja juurruttamaan venäläistä maailmaa Venäjän valtiorajojen ulkopuolelle. Putinin hallinnon ideoima Russkij mir on organisaatio, mutta yhtä lailla geopoliittinen ideologia, joka pohjaa ajatteluun Venäjän valtiosta, jonka rajat ovat rajattomat.

Helmikuussa 2007 Venäjän presidentti piti aggressiivisen puheen Münchenin turvallisuuskokouksessa. Putin sätti Yhdysvaltoja pyrkimyksensä yksinapaiseen maailmanjärjestykseen. Presidentti uhosi Yhdysvaltojen ylittäneen rajansa taloudessa, politiikassa ja humanitaarisissa asioissa pyrkiessään korottamaan oman maansa yliveritaiseen asemaan. Putin syytti myös Natoa äärimmäisen vaarallisesta ja vastakkainasettelua synnyttävästä laajentumispolitiikasta. Venäjä vaati muutosta, uhkana oli sota ja käytössä ydinaseet.

Suomella olisi ollut lukuisia mahdollisuuksia herätä ruususen unesta. Näin ei kuitenkaan tapahtunut. Ei edes marraskuussa 2012, kun presidenttinä oli Sauli Niinistö. Unkarissa järjestetyssä suomalais-ugrilaisten kansojen maailmankongressissa Venäjän kulttuuriministeri Vladimir Medinski kyseenalaisti Suomen itsenäisyyden ja aseman suvereenina kansallisvaltiona. Medinski julisti puheessaan, kuinka Suomi on erottamaton osa Venäjää ja suomalainen kansakunta olemassa ainoastaan Venäjän hyväntahtoisuuden ansiosta. Juhlayleisössä venäläisministerin tuomiota istui kuuntelemissa korkean tason edustajia Suomesta, muiden muassa presidentti Niinistö ja eduskunnan puhemies Eero Heinäluoma.

Suomen geopoliittinen asema Venäjän rajanaapurina muodosti haasteen, johon Suomen valtiovalta suhtautui Ukrainan hyökkäyssodan alkamiseen saakka vaarallisen leväperäisesti. Oma piha ja oma tila jätettiin huolettoman valvonnan ja vartioinnin alle kahden vuosikymmenen ajaksi.

Putinin hallinnolle Suomi on ollut koko 2000-luvun ajan Venäjän etupiiriä, puskurivyöhykettä ja suoja-aluetta läntistä maailmaa vastaan. Suomen hallintovalta käänsi Venäjän poliittisille asetuksille selkänsä, ikään kuin naapurin harmittava tulkinta olisi lakannut olemasta, kun sen piilotti.

Suomi keskittyi länteen. Arvot, elämäntapa ja sitoumukset identifioivat Suomen osaksi läntistä maailmaa. Suomen syvenevistä läntisistä sitoumuksista huolimatta Putinin hallinto ei päästänyt irti naapuristaan. Suomen poliittinen johto tasapainotteli oman tahdon ja Venäjän tahdon välimaastossa. Venäjän miellyttämisestä tuli toimintatapa, joka johti hyssyttelyn ja piilottelun politiikkaan. Venäjän reaktioiden

pelossa syvempää sitoutumista edistettiin katveessa hiljaisesti hivuttaen.

Putinin hallinnon viholliskuvien keskipisteeksi ja Venäjän vastavoimaksi määritettiin kylmän sodan hengessä Yhdysvallat ja sen johtama sotilasliitto Nato. Suomelle Yhdysvallat on liittolainen ja hengenheimolainen. Samaan aikaan Suomea sitoo muuttumaton maantieteellinen sijainti Venäjän naapurina sekä historiallinen yhteys sen kanssa. Näistä lähtökohdista Suomi on seisonut välitilassa, jossa valtiovallalta on puuttunut rohkeus puolustaa itsenäisen valtion omaa aluetta. Itsemääräämisoikeus ei ole toteutunut käytännössä.

Suomen hallintovalta taantui Putinin valtakaudella YYA-ajalta tuttuun suomettuneisuuden skitsofreeniseen selviytymistaisteluun. Valtiovallan keinovalikoimiin ilmaantuivat mielistely, hyssyttely ja sivusta seurailu. Idän ja lännen välissä tasapainottelu on näkynyt suomalaisessa yhteiskunnassa tosiasioiden kieltämisenä ja julkisen keskustelun rajoittamisena. Suvereenin valtion oikeuksia loukkaavaa toimintaa katsottiin Suomen valtiojohdossa vuodesta toiseen sormien läpi yhteen-törmäysten välttämiseksi.

Tasapainottelu idän ja lännen välillä ei ole Suomelle vieras asia. Suomi harjaantui ulkopoliittisessa nuorallatanssissa toisen maailmansodan jälkeisenä aikana olosuhteiden pakosta. Suomi omaksui miellyttäjän roolin Neuvostoliiton ja Yhdysvaltain välisen vastakkainasettelun ja kilpavarustelun aikana. Kylmän sodan ensimmäinen näytös alkoi muutama vuosi toisen maailmansodan päättymisestä 1940-luvulla. Suurvaltojen ylläpitämä kiivas vastakkainasettelun aika jatkui Neuvostoliiton hajoamiseen vuonna 1991. Kaksi suurvaltaa jakoi liittolaisineen maailmaa kahteen toinen toisilleen vihamieliseen blokkiin: Yhdysvaltojen johtamaan demokraattiseen länsiblokkiin ja Neuvostoliiton johtamaan kommunistiseen itäblokkiin.

Suomen maantieteellinen sijainti strategisesti tärkeässä liitoskohdassa Neuvostoliiton ja Länsi-Euroopan rajalla vaikutti kylmän sodan ensimmäisellä kierroksella ratkaisevalla tavalla Suomen ulkopoliittiseen linjaan. Muuttumattoman maantieteellisen pakkopaidan synnyttämistä haasteista selviämistä harjoiteltiin ensimmäisen kerran jo tuolloin. Kahden keskenään kinastelevan veturivaltion välissä riitti

tasapainottelemista. Suomi valitsi selviytymisstrategiakseen liittoutumattomuuden.

Suomi oli liittoutumaton, muttei tosiasiallisesti puolueeton. Suomi ei ollut virallisesti osapuolena kummassakaan blokissa, mutta suurvaltajännitteet vaikuttivat vahvasti poliittiseen päätöksentekoon Suomessa. Kaksinaapaisessa maailmassa Suomi joutui sijaintinsa vuoksi mukautumaan lähinaapurinsa Neuvostoliiton mielialoihin. Suomen valtiojohto panosti Neuvostoliittoon sekä henkilökohtaisella että valtiollisella tasolla. Itänaapuri pidettiin tyytyväisenä YYA-sopimuksen avulla. Ystävyys-, yhteistyö- ja avunantosopimus solmittiin vuonna 1948.

Suomella oli itsenäisyys, muttei aitoa suvereniteettia. YYA-sopimus rajoitti ulkopoliittista päätöksentekoa Suomessa. Suomen oli sitouduttava liittoutumattomuuteen ja näennäiseen puolueettomuuteen. Neuvostoliitto esti Suomea lähentymästä Yhdysvaltojen johtaman länsiblokin kanssa. Vasta 1990-luvulla, Neuvostoliiton hajoamisen jälkeen, Suomi kykeni päättämään aidon itsenäisesti omasta viiteryhmästään. Itänaapurin valtaliika katkesi ja Suomi pääsi toteuttamaan omaa tahtoaan. Turvallisuussyistä piilotettu halu vapautui. Suomi kytkeytyi länteen ja liittyi EU:n jäseneksi.

Vapautuminen oli hetkellistä. Piilottelun tarve palasi 2000-luvun Suomessa. Kylmän sodan toisinto on ollut Suomen valtiojohdolle hankala paikka. Vallan kammareissa uskoteltiin, että Suomen olisi mahdollista säilyttää ystävyys länteen sekä itään. Kahteen suuntaan kumarTELUN ajat olivat kuitenkin peruuttamattomasti ohi. Oli valittava puolensa ja kuljettava rohkeasti eteenpäin valitulla tiellä.

1.1 Strategiana laajeneminen

Imperialistiset tavoitteet ovat Putinin hallintovallan kovaa strategista ydintä. Presidentti Putin haluaa jäädä historiankirjoihin miehenä, jonka valtakaudella Venäjä puhkesi keisarikunnan aikaiseen loistoonsa. Venäjän valtion alueellinen laajentaminen ja taloudellisen vaikutusvallan kasvattaminen ovat olleet Kremlin agendalla Putinin hallintovallan

ensi metreiltä. Venäjä on toteuttanut strategiansa mukaista tavoitetta laajenemisesta moninaisten hybridioperaatioiden avulla lähialueillaan ja koko läntisessä Euroopassa.

Kuvasin kirjasarjan ensimmäisessä osassa Putinin hallinnon tavoitetta palauttaa Venäjä imperiumiksi, jonka loiston ja mittaluokan esikuvaksi oli asetettu 1700-luvun Venäjän keisarikunta. Putin ryhtyi välittömästi presidentin viran vastaanotettuaan rakentamaan Venäjästä keisarikunnan aikaisia rajoja mukailevaa imperiumia. Kremlin ideapapereissa idästä nouseva uusi globaali talousmahti ristittiin Euraasian liitoksi.

Putinin patrioottisten päämäärien kehystämän valtiollisen laajentamispolitiikan kohteiksi kytkettiin ensi vaiheessa maantieteelliset lähialueet. EU:n alueelta kohdevaltioita olivat Puola, Suomi ja Baltian maat: Viro, Latvia ja Liettua. Kokonaiskuvassa vastapuolelle asemoitiin koko läntinen maailma. Läntiset arvot ja elämäntapa. Poliitiikka, talous ja kulttuuri.

Presidentti Putinin hallinto on edistänyt strategista tavoitettaan alueellisesta laajenemisesta ja Venäjän vaikutusvallan kasvattamisesta hyödyntämällä yllätyksiin perustuvaa hybridioperaatioiden työkalupakkia. Venäjältä lähtöisin olevaa hybridivaikuttamista on tavattu maalla, merellä ja ilmassa. Keinovalikoimiin on kuulunut monenkirjavia kyberoperaatioita, informaatiopsykologista vaikuttamista, vahingontekoja, sabotaaseja ja terroritekoja.

Vuosituhaten vaihteessa alkanut venäläisperäisten vaikuttamisoperaatioiden saaga on ollut peliä, jossa mahdoton on muuttunut mahdolliseksi. Putinin pelilaudalla vahvuus perustuu säännöttömyyteen ja voima luottamusta halventaviin yllätyksiin.

Läntistä hyvinvointia on tuettu tuhoamaan itse itsensä. Venäjä on pyrkinyt sekoittamaan operaatioillaan yhteisiin sopimuksiin perustuvaa, sääntö- ja normipohjaista kansainvälistä yhteistyön kulttuuria. Kremlissä on lähinnä naureskeltu länsimaissa arvostetulle ajatukselle monenkeskisyydestä maailmanrauhaa ylläpitävänä voimana. Pohjoismaisen hyvinvointivaltion menestystarinaa on kuljetettu umpikujaan tarkoin harkiten, ilman että kohdevaltio on itsekään havahtunut peliin, jonka nappulana liikkuu.

Mikä on venäläisten Suomessa toteuttamien maa- ja kiinteistö-hankintojen strateginen ulottuvuus?

Tutkivan toimittajan kenttägeikka venäläisen hybridivaikuttamisen jalanjäljissä on kestänyt kaksikymmentä vuotta. Tuloksena on pöyristyttävä yhteenveto Venäjän tähänastisista vaikutustoimista.

Venäjän imperialistisen etupiiripolitiikan ilmenemismuodoista ei haluttu puhua Suomessa, kun toimittaja Tuula Malin aloitti journalistisen tiedonhankintaprojektinsa 2000-luvun alussa. Vuonna 2019 ilmestyneen *Putinin pihapiirissä* -teoksen rohkeat arviot ja ennusteet olivat enemmän oikeassa kuin haluttiin uskoa.

Valtionhallinnon varovaisuus ja vaikeneminen todensivat jälkisuomettunutta pelkoa. Venäjän toiminta Ukrainassa avasi suomalaisten silmät ja nosti hybridivaikuttamisen päivänvaloon.

Kirja kuljettaa lukijat takaisin Turun saaristoon, Suomenlahden rantaviivaan, strategisille alueille Sisä-Suomeen sekä Tunturi-Lappiin. Miksi venäläisten maakaupat sallittiin vuosikymmenten ajan varoituksista huolimatta?

JARKKO VILJANEN

Tuula Malin on toimittaja ja tietokirjailija. Hänet tunnetaan erityisesti tutkivasta journalismista ja kirjoistaan, jotka käsittelevät Venäjän vaikutusvallan erilaisia ilmenemismuotoja Suomessa. Malin on työskennellyt toimittajana muun muassa MTV3:n uutis- ja ajankohtaistoimituksessa, Iltalehdessä sekä Yleisradiossa.

KL 32.5
ISBN 978-952-850-329-3

DOCENDO